

Sälsäkra redskap – en lösning för kustfisket?

Ett av de stora hoten mot kustfisket i Sverige är konkurrensen från sälar. Under senare tid har det förts en intensiv debatt med krav på säljakt för att skydda fisket. Samtidigt som myndigheter och forskare undersöker möjligheten att komma åt problemet genom jakt försöker man också utveckla nya, sälsäkra redskap.

Det traditionella sättet att fiska lax i Indalsälvens mynning har varit med garnande laxfällor. Ökningen av sälskador har emellertid försvårat och till slut omöjliggjort detta fiske. I ett av redskapen fångades till exempel under hela år 1999 inte en enda oskadad lax.

Skydda laxen och lura målvakten

Fiskaren Christer Lundin har arbetat länge på att utveckla en fälla med ett extra fiskhus med dubbla nätväggar ("push-up") som skyddar fångsten från säl. Problemet att fisken attackerades på väg in i fällan har dock funnits kvar – sälarna agerar målvakter. Tillsammans med forskare på Fiskeriverkets Kustlaboratorium har han vidareutvecklat sina idéer, och inför säsongen år 2000 planerades nya försök för att lösa detta problem.

Genom att bygga fällan med tillräckligt stora nätmaskor i ingångarna skulle en jagad lax lätt kunna passera igenom sidorna, men den förföljande sälen skulle hindras. Förhoppningen var att den efter en tids misslyckanden skulle tappa intresset för att jaga i fällan för gott. Men den stora frågan var hur fiskeeffektiviteten skulle påverkas. Skulle laxarna själva hitta vägen ut genom de stora maskorna?

Glädjande resultat

Försöket sommaren 2000 visade att en stormmaskig fälla fungerar bra jämfört med motsvarande standardfälla.

Foto: Ingvar Lagenfeldt

En bild på en s.k. push-up, en fälla med ett extra fiskhus med dubbla nätväggar som ska skydda fisken från säl. Försök har visat att den fungerar bra jämfört med en standardfälla.

Fångsten blir likvärdig eller högre och skadorna på redskapet blir drastiskt mindre. Dessutom minskar sälpredationen på laxbeståndet avsevärt, vilket är till förmån för övriga fiskande och för lekbeståndets storlek. Kustlaboratoriet tror sig kunna förbättra konstruktionen för att öka effektiviteten ännu mer.

Efter flera års arbete med att finna tekniska hjälpmedel för att minska gräsälens skadeverkningar i fisket kan detta ses som ett glädjande genombrott. Länsstyrelserna och Naturvårdsverket har beslutat att avsätta speciella investeringsmedel för att ge bidrag till fiskare som vill inskaffa dessa push-up fiskhus och stormmaskiga fällor.

Ålfisket mest utsatt på hösten

Sedan 1989 har ålfiskare längs svenska västkusten rapporterat om skador på fiskeredskap orsakade av säl och skarv. Skadefrekvensen har ökat de senaste fem åren och ofta förloras hela fångsten i de angripna ryssjorna.

I provfiskena var skadefrekvensen som högst under september och oktober, då mer än 50 % av skadorna från hela säsongen förekom. En av anledningarna till det kan vara att i september och oktober är det mindre folk i skärgården och sälarna vågar sig närmare land. Minskad tillgång till fisk i ytterskärgården eller extra hungriga sälar efter pälshytet kan vara andra anledningar till att sälarna söker föda närmare kusten.

Sälsäkra ryssja utvecklas

Fiskeriverkets Kustlaboratorium arbetar för att hitta en lösning på problemet med skador på ålryssjorna. En ryssja som står emot sälens attacker har utvecklats efter tester somrarna 1999 och 2000. Trots det grova materialet fångar den lika mycket ål som de normala ryssjorna. De grövsta skadorna har eliminerats och angriparen har svårare att göra maskbrott. En lösning kan vara att använda de sälsäkra ryssjorna i de områden och under de perioder då skadefrekvensen är som störst. Sommaren 2001 fortsätter arbetet med att hitta en ryssja som kan bli en acceptabel kompromiss mellan att vara sälsäker, fångst-effektiv och hanterlig för yrkesfiskarna.

TEXT Anders Carlberg, Ideella Föreningen Västerhavet

TEL 031-60 50 49

E-POST anders.carlberg@o.lst.se

Artikeln har sammanställts av underlag från Sven Gunnar Lunneryd, Arne Fjälling och Håkan Westerberg, Kustlaboratoriet, Fiskeriverket, samt studenterna Sara Königson och Karl Lundström. Forskningen har delvis bedrivits inom ZUCOZOMA.